

**ORTAOKUL (5-8) TÜRKÇE DERSİ DİNLEME EĞİTİMİ
ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ: DURUM ÇALIŞMASI***

Oğuzhan SEVİM Emrah KAYA*****

Öz

Bu çalışmada ortaokul (5-8) Türkçe dersindeki dinleme etkinliklerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Durum çalışması modeline göre düzenlenen bu çalışmaya Erzurum ilinden 19 Türkçe öğretmeni katılmıştır. Çalışma grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen görüşme formundaki sorular yöneltilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar, ses kayıt cihazı ile kaydedilerek içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin dinleme becerisinin öneminin farkında olduğu ve öğretmenlere göre Türkçe dersinde dinleme etkinliklerinin yapılmasını engelleyen faktörlerin bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, Türkçe dersi, dinleme etkinlikleri, öğretmen görüşleri, durum çalışması.

**EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL (5-8) TURKISH LESSON
LISTENING EDUCATION ACTIVITIES ACCORDING TO TEACHER
OPINIONS: ASPECT STUDY**

Abstract

Evaluation of secondary school (5-8th grades) listening education activities of Turkish lesson in terms of teachers' views has been aimed in this study. 19 Turkish class teachers have been participated in this study that has been carried out according to case study model. Questions developed by researchers and taken from the teacher interview form have been addressed to the workgroup. Teachers' answers to the questions have been recorded by a voice recorder and have been analyzed using content analysis and descriptive analysis methods. In the wake of the study it has been concluded that the teachers have been aware of the importance of listening skill and according to the teachers, there have been factors that prevent listening activities in the Turkish lesson.

Key Words Secondary school, Turkish lesson, listening activities, teacher opinions, aspect study.

* Bu çalışma Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM'in danışmanlığında Emrah KAYA tarafından yapılan Yüksek Lisans Tezinden geliştirilmiştir.

Makale Geliş Tarihi:05.04.2016. Yayın Kabul Tarihi:20.05.2016.

** Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü, o.sevim@atauni.edu.tr

*** Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD Tezli Yüksek Lisans Programı Mezunu, emrahkaya@atauni.edu.tr

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

GİRİŞ

Dinleme, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliğidir (Özbay, 2005, s. 11). İnsanlar topluluk olarak yaşamaya başladıkları günden beri birbirleriyle iletişim kurmak için birçok yol denemişlerdir. Dile dayalı sözlü iletişimi kullanmak insanlar için en kolay yol olmuştur.

Bireyin çevresinden aldığı ses ya da mesajların beyin tarafından algılanması süreci olan dinleme, kazanılan ilk ve sağlıklı insanlarda ölmeden önce kaybettiği son dil becerisidir. Bu nedenle birey için büyük öneme sahip bir beceri olan dinleme becerisi üzerine günümüzde artarak devam eden çalışmalar yürütülmektedir.

Topçuoğlu ve Özer (2014) tarafından yapılan araştırmada, ülkemizde dört temel dil becerisinden olan dinleme becerisi alanında yapılan çalışmalar belirlenip tasnif edilmiştir. Bu çalışmada dinleme ile ilgili kitaplar, makaleler, bildiriler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda dinleme becerisi ile ilgili; 17 kitap, 7 bildiri, 59 makale, 73 yüksek lisans tezi ve 14 doktora tezi tespit edilmiştir. Dinleme becerisi ile ilgili son 20 yıl içinde kitap, makale, bildiri, yüksek lisans tezi, doktora tezi gibi alanlarda toplam 160 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar günümüzde de artarak devam etmektedir.

Dinleme etkinliği bilişsel, duyuşsal, devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir. Düşünen, yeni fikirler üreten, araştıran, bilgiye kolay ulaşan, öğrendiklerini kullanan bireylerin yetişmesinde dinleme eğitimi önemlidir.

Dinleme becerisinin hem aile, hem iş, hem toplum, hem de eğitim hayatında pek çok işlevi vardır. Aile ve toplumda sağlıklı ilişkilerin kurulması için insanların dinleme becerisini etkin bir şekilde kullanmaları gerekir. İkili ilişkilerde ve iş hayatında başarının sürekliliği dinleme becerisinin etkin kullanımıyla mümkündür.

Dinleme becerisi; eğitim, sosyal ve sağlık gibi birçok hayati meseleyi etkilemektedir. Ancak bu çalışma kapsamında yapılan ön analizlerde, ortaokullarda öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak etkinliklerin önemsenmediği ve bunlara yeterli zamanın ayrılmadığı gözlemlenmiştir. "Hâlbuki günlük hayatta iletişim konusunda karşılaşılan problemlerin başında doğru ve iyi dinleme alışkanlığının kazanılmamış olması gelmektedir. Bu sebeple, yetişmekte olan çocuk ve gençlerimize iyi dinleme becerisini okullarımızda kazandırmak zorundayız" (Özbay, 2001, s. 9). Dolayısıyla öğretim sürecinin yönlendiricisi konumunda olan öğretmenlerin bu kadar önemli bir beceri hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi önemlidir.

Bu araştırmada Türkçe derslerinde yapılan dinleme etkinliklerinin ne düzeyde amacına ulaştığı oğretmen görüşleri açısından incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaç kapsamında ‘‘Ortaokullardaki dinleme eğitimi etkinlikleri konusunda oğretmen algıları nelerdir?’’ sorusuna cevap aranmıştır.

1. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu alışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (rnek olay) yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Durum alışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013, s. 40). Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etmenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım & şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu Erzurum ilindeki 19 Türkçe oğretmeni oluşturmuştur. Yapılan görüşmelerde örnekleme yöntemi olarak olasılık temelli bir örnekleme yöntemi olan seçkisiz örneklem kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada nitel araştırmalarda en çok kullanılan yöntem olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla öncelikle oğretmenlerin görüşlerini almak üzere oğretmen görüşme formu hazırlanmıştır. Bu form hazırlanırken uzman görüşlerine başvurulmuş, uzmanların nerileri doğrultusunda formda değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra üç oğretmenle pilot uygulama yapılarak soruların anlaşılabilirlik düzeyi ölçülmüş ve alınan dönütler doğrultusunda görüşme formuna son Őekli verilmiştir.

2. Verilerin Analizi

Toplanan veriler nitel araştırma desenlerinden betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerine göre analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminde veriler grşlenden elde edildiği Şekilde değiştirilmeden alıntılar Őeklinde okuyucuya aktarılır. Farklı kişilerin aynı soru hakkındaki farklı düşüncelerinin grşlenlerden elde edildiği tarzda aktarılması esastır (Demir, 2009, s. 313). Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur. Toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Görüşmelerde sorulara verilen cevaplar dijital ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kayıt işlemi başlamadan önce görüşme yapılan kişiye vereceği cevapların kaydedileceği söylenmiş ve gerekli izin alınarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Her soruya verilen cevaplardan hareketle belirlenen kategoriler tablolara yerleştirilmiş ve bu kategorilerin oluşmasında etkili olan faktörler aynı satırda yazılmıştır. Örneğin; bir soruda iki kategori çıkarılmış Her kategorinin yanına kategoriyle ilgili olan öğretmenin numarası eklenmiştir. Belirlenen kategorilerin çıkarıldığı cümlelerden örnek olarak ifadeler seçilmiş ve tabloda gösterilmiştir.

3. Bulgular

Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde öğretmenlerin öğretmen görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Her soruya verilen cevaplardan hareketle öğretmenlerin düşüncelerinde etkili olan faktörler tablolara yerleştirilmiştir. Örneğin; birinci soruda öğretmen görüşleri öncelikle yeterli, yetersiz ve kısmen yeterli olmak üzere üç kategori çıkarılmış, öğretmenlerin bu düşünceyi nasıl ifade ettikleri yanlarında kod isimleri belirtilerek yazılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin düşüncelerinde etkili olan dokuz faktör çıkarılarak bu faktörler veri analizi amacıyla kullanılmıştır.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Birinci Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Eden Faktör	Kastedilen	İfade Edilen
	Yeterli	<ul style="list-style-type: none">• Etkinlikler kazanımlara ulaşmak için yeterlidir. (Ö₁₁)• Ben dinleme etkinliklerinin amacına ulaştığını ve yapılması gerektiğini düşünüyorum. (Ö₁₂)
Sınıf ortamı Konu Öğretmen Metin Dinleme	Kısmen yeterli (Amaçlara ulaşmaya engel olan faktörler	<ul style="list-style-type: none">▪ Güncel konuları içerdiği zaman daha etkili oluyor. (Ö₂)▪ Dışarıdan gelen sesler, okulun yakınındaki garajdan gelen sesler, beden eğitimi dersine çıkan öğrencilerin sesleri, dinliyor gibi

alışkanlığı	var)	görünüp dinlemeyen öğrenciler. Dinleme etkinliklerinin amacına ulaşmasına engel oluyor. (Ö ₅)
Öğrenci seviyesi		
Teknoloji		
Materyal		
İlgi		
Beslenme		
		<ul style="list-style-type: none">▪ Öğretmene çok iş düşüyor burada, güzel bir ses tonunda etkileyici bir şekilde olursa öğrenciler metinleri bir seferde anlıyor ve amaçlara ulaşmak daha kolay oluyor. (Ö₁₂)• Olaya dayalı metinler bir okuyuşta anlaşılıyor; ancak düşünceye dayalı metinler ilk okumada anlaşılmadığı için etkinliklerde amaca ulaşamıyor. (Ö₁₇, Ö₁₈)• Sınıftaki öğrencilerin seviyesi yüksekse dinleme alışkanlığını elde etmişse çocuk, amaçlara ulaşabiliyorsun. Öğrencileriniz dinleme alışkanlığını kazanmamışsa amaçlara ulaşmanız mümkün değil. (Ö₁₉)• Sınıflarımızda teknolojik imkânları kullanamıyoruz. Sınıf mevcudumuz 20'yi geçmiyor; ancak görsel olmayınca etkinlikler amacına ulaşmıyor. Dinleme etkinliklerinin görsel ve işitsel materyallerle yapılması daha etkili oluyor. (Ö₃)• Dinleme metinlerini uygulamak için sınıflar donanımlı değil, hoparlör ve bilgisayar yok bunların eksikliğini çekiyoruz. (Ö₆)• Bazı metinler öğrencilerin ilgisine yönelik, öğrenci bunları dinliyor. Dolayısıyla etkinliklerde amaca ulaşabiliyoruz. (Ö₇)
Dinleme alışkanlığı		<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerimiz dinlemeyi bilmiyor. Dinliyor gibi görünüyor; ama kaldırıp sorduğumuz zaman metinden tamamen bihaber olduğunu görüyoruz. (Ö₇)
Dikkat	Yetersiz	<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerimiz dikkat toplamada zorlanıyor. (Ö₉)
Metin		<ul style="list-style-type: none">• Metinler yeterli değil, kaliteli değil. Gereğinden uzun, gelişi güzel hazırlanmış metinler. Metinler uzun olduğu zaman çocuk başı ile sonunu
Sınıf Mevcudu		

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

	anlamıyor. Akış olarak belli bir düzeni olmayan metinler. (Ö ₁₀)
	<ul style="list-style-type: none">• Dinleme etkinliklerini kazanımlara ulaşmak için yeterli bulmuyorum. Dinleme metinleri soyut kavramlar içeriyor. Öğrenci bir okuyuşta metni anlamıyor. (Ö₁₃ ve Ö₁₄)• Metinler kalitesiz tam diyorsun ki öğrencide şiir okuma zevki uyandırayım. Şiir bir noktadan sonra gitmiyor. Şiirlerde ölçü ve kafiye olmalıdır. Ayrıca metinlerin güncellenmesi gerekmektedir. Eski metni yıllardır kitaplarda duruyor. Çoğu etkinlik hep tekrar ediyor. Bu etkinlikleri tekrar yapmıyoruz. Sekizinci sınıftaki etkinlikleri çok basit buluyorum daha ciddi olmalıdır. (Ö₅)

Tablo 4.1’de öğretmenlerin dinleme etkinliklerinin amacına ulaşip ulaşmadığı, eğer amaçlara ulaşamıyorsa buna engel olan unsurların neler olduğu konusundaki görüşleri ifade edilmiş ve bu görüşlerinde etkili olan faktörler kategorize edilmiştir. Tablo 4.1. incelendiğinde öğretmenlerin dinleme etkinliklerini yeterli, yetersiz ve kısmen yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin İkinci Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Eden Faktör	Kastedilen	İfade Edilen
Ders saati	Yeterli	<ul style="list-style-type: none">• Yeterli zamanımız oluyor (Ö₂)• Eğer öğretmen önceden dinleme metnini gözden geçirirse yeterli olup olmaması o kadar da önemli değildir. Öğretmen onu yeterli hale getirir. (Ö₁₉)
Dil bilgisi		<ul style="list-style-type: none">• TEOG sınavları sebebiyle dil bilgisi konularına ağırlık verdiğimiz için dinleme etkinliklerine yeterli zaman ayıramıyoruz. (Ö₁)
TEOG	Yeterli	
Ders saati	Değil	<ul style="list-style-type: none">• Zaman kısıtlı etkinlikleri zar zor yetiştiriyoruz. Ders saati az. Yazma ödevi veriysem çocuk bir ders saatinde ancak yazıyor zaten. (Ö₈)

Tablo 4.2’de öğretmenlerin dinleme etkinliklerini gerektiği gibi uygulamak için yeterli zamanlarının olup olmadığı konusundaki görüşleri ifade edilmiş ve bu görüşlerinde etkili olan faktörler kategorize edilmiştir. Tablo 4.2. incelendiğinde

öğretmenlerin dinleme etkinliklerini uygulamak için bazılarının zamanı yeterli bazılarının da yetersiz buldukları görülmüştür.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Üçüncü Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Eden Faktör	Kastedilen	İfade Edilen
	Katkı sağlar	<ul style="list-style-type: none"> Dinleme etkinlikleri kesinlikle öğrencilerin dinleme becerilerine ve günlük hayatlarına katkı sağlamaktadır. (Ö₁) Dinlemeyi eğer sınıfta tam olarak sağlayabiliyorsanız. Dersi dinleme arkadaşını dinlemeye de bayağı bir etkisi oluyor. (Ö₃)

Tablo 4. 3'te öğretmenlerin dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerine ve günlük hayatlarına katkısı olup olmadığı hakkındaki düşünceleri ifade edilmiştir. Bu konuda olumsuz düşünceye sahip bir öğretmene rastlanmamıştır.

Bu ifadelere bakıldığında tüm öğretmenlerin dinleme etkinliklerini düşünce olarak benimsedikleri, dersleri açısından uygun buldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Dördüncü Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
Bilgisayar ve ses sistemi var.		Yeterli	<ul style="list-style-type: none"> Dinleme metinlerini sınıfta uygulamak için sınıflarımızın teknolojik alt yapısı yeterlidir. (Ö₁₅, Ö₁₆)
Bilgisayar, CD, Hoparlör eksikliği.		Yetersiz	<ul style="list-style-type: none"> Görsel ve dinlemeye yönelik etkinliklerde insanın fitratı gereği katılım daha fazla oluyor. Bu televizyon izlemek gibi bir şeydir. Ancak ben izletemiyorum; çünkü CD yok. (Ö₂) Sınıflarımızda teknolojik imkânları kullanamıyoruz. Görsel olmayınca etkinlikler amacına ulaşmıyor. Dinleme etkinliklerinin görsel ve işitsel materyallerle yapılması daha etkili oluyor. (Ö₃) Dinleme metinlerini uygulamak için sınıflar donanımlı değil, hoparlör ve bilgisayar yok bunların eksikliğini çekiyoruz. (Ö₆) CD'ler çok etkili oluyor. Çünkü uzman biri

**Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri
Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması**

		okumuş oluyor. Ben okurken öğrenci ne şekilde dinliyor. Onu değerlendiremiyorum. Öğrencileri takip edebilmem için metni bilgisayardan dinletmem lazım. (Ö ₈)
		<ul style="list-style-type: none">Dinleme etkinliklerinde CD olmadığı için hiçbir şeye yaramıyor. (Ö₁₇, Ö₁₈)
Oyun	Eğitimde	<ul style="list-style-type: none">Okullarımızda teknolojik imkân sunulmuyor. Ayrıca öğrenciler teknolojik materyalleri oyuncak gibi kullanıyor. (Ö₁)
Ders kaynatma aracı	teknoloji kullanımını	<ul style="list-style-type: none">Metinleri ben okuyorum. Vakit harcadığı için CD kullanmıyorum. (Ö₇)
Zaman Kaybı	uygun bulmuyorum	<ul style="list-style-type: none">Metinleri ben okuyorum. CD'yi bir kez denedim. Okuyucunun ses tonu çirkindi. Ben okudum. Öğrencilerin daha çok ilgisini çekti. Belki de beni sevdikleri içindir. (Ö₁₂)
Kalitesiz		<ul style="list-style-type: none">Teknolojik alt yapımız hemen hemen hiç yok. Akıllı tahtalara ve tabletlere çocuğun motive olduğuna inanmıyorum. (Ö₁₉)

Tablo 4.4'te öğretmenlerin dinleme etkinliklerini uygulamak için sınıfların teknolojik alt yapısını uygun bulup bulmadıkları ve ders kitabı dışında materyal kullanıp kullanmadıkları betimlenmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Beşinci Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
Konu		Yeterli	<ul style="list-style-type: none">Konu güzel olduğunda sınıf ortamı da uygun olduğunda çok fazla sıkıntı çekmiyoruz. (Ö₁)Görsel ve dinlemeye yönelik etkinliklerde insanın fitratı gereği katılım daha fazla oluyor. (Ö₂)Düzenli, kendine hedef koymuş öğrenciler her derste olduğu gibi bizim dersimize de katılıyor. (Ö₅)
Öğrenci Kavrama düzeyi		Kısmen yeterli	<ul style="list-style-type: none">Yeter ki öğrenci metni kavrasın metni kavarsa etkinliklere katılıyor. Bazı metinleri uzun buluyorum. (Ö₆)

Öğrenci seviyesi		<ul style="list-style-type: none"> Katılımı sınıf seviyesi belirliyor. Sınıfın seviyesi yüksekse katılım fazla oluyor. (Ö₁₃, Ö₁₄) Dinleme etkinliklerine katılım yeterli değil, metni anlamadıkları için katılmıyorlar. Ancak paragraf paragraf okunduğu zaman anlayabiliyorlar. Uzun metinde öğrenci toparlayamıyor. (Ö₄) Öğrencilerimiz dinlemeyi bilmiyor. Dinliyor gibi görünüyor; ama kaldırıp sordüğümüz zaman metinden tamamen bihaber olduğunu görüyoruz. (Ö₇) Öğrencilerimiz dikkat toplamada zorlanıyor. (Ö₉) Öğrenciler dinlemede daha pasif oluyorlar. (Ö₁₅, Ö₁₆)
Dinleme alışkanlığı	Yetersiz	
Metin		

Tablo 4.5'te öğrencilerin dinleme etkinliklerine katılım düzeyleri öğretmen görüşlerine göre betimlenmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin Altıncı Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
Zaman kaybı	Türkçe öğretim programındaki dinleme becerisini değerlendirme formunu kullanmıyorum. Öğrencileri gözleyerek değerlendiriyorum		<ul style="list-style-type: none"> İlk zamanlarda dinleme gelişimini ölçme formlarını doldurduk; ama çok artısını görmedik. (Ö₁) Öğrencilerin dinlediği metinle ilgili soru hazırlamasını isterim. Kitabımızdaki değerlendirme formlarını her sınıfta uygulamak uygun olmuyor. (Ö₅) Dinleme becerisini ölçme formlarını kullanmıyorum. Bu formları zaman kaybı olarak görüyorum. Genel izlenimlerime göre öğrencileri değerlendiriyorum. (Ö₁₁) Etkinliklere göre değerlendiriyorum. Ölçekleri doldurmuyorum. Daha çok sınıf ortamında uyguluyorum. (Ö₁₂) Metinden sonra çalışma kitaplarındaki etkinlikleri yapıyoruz. (Ö₁₇, Ö₁₈)

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

		<ul style="list-style-type: none">İlk dönemlerde uygulamayı kavradıktan sonra kitabımızdaki formları uyguladım. Ancak bu formlar bazen ağır olabiliyor. (Ö₁₉)
Türkçe öğretim programındaki dinleme becerisini değerlendirme formunu kullanıyorum.		<ul style="list-style-type: none">Dinleme becerisini değerlendirmek için kitaplarımızdaki formu kullanıyoruz. (Ö₂)Etkinlikler yapıyoruz. Kitabımızdaki dinleme becerisini değerlendirme formunu dolduruyorum. (Ö₇)
Türkçe öğretim programındaki dinleme becerisini değerlendirme formunu kendimce düzenledim.		<ul style="list-style-type: none">Öğretmen kılavuz kitabındaki dinleme becerisini değerlendirme formunu kendimce düzenleyerek öğrencilerime uyguluyorum. (Ö₄)

Tablo 4.6'da öğretmenlerin dinleme etkinliklerini uyguladıktan sonra kullandıkları bir ölçme değerlendirme sistemi olup olmadığı sorusuna verdikleri cevaplar gösterilmiştir.

Öğretmenlerin çoğunun Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan dinleme becerisini değerlendirme formunu kullanmadıkları, bu formları zaman kaybı olarak gördükleri anlaşılmıştır. Dinleme becerisi değerlendirme formu kullanmayan öğretmenler öğrencilerini etkinliklere verdikleri cevaplara göre değerlendirmektedirler.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Yedinci Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
Öğrenci seviyesi			<ul style="list-style-type: none">Benim öğrencimin kapasitesi dinleme metinlerini bir defada kavrayabilecek kapasitede değil. (Ö₂)
Dikkat eksikliği	Uygun; öğrenci yetersiz.	ancak seviyesi	<ul style="list-style-type: none">Dinleme etkinliklerini sınıf düzeyine uygun buluyorum. Öğrencilerde dikkat eksikliği var. Etkinliklere ve metinlere yoğunlaşamıyorlar. (Ö₄)
Metin uzunluğu			<ul style="list-style-type: none">Metinler uzun olduğu zaman çocuk başı ile

		sonunu anlamıyor. (Ö ₁₀)
		<ul style="list-style-type: none"> • Metinler genel olarak sınıf düzeyine uygun; ama bazı dinleme metinleri gereğinden fazla uzun. (Ö₁₁) • Metindeki yabancı kelimelerin çokluğu metnin anlaşılmasını zorlaştırıyor. (Ö₃) • Olaya dayalı metinler bir okuyuşta anlaşılıyor; ancak düşünceye dayalı metinler ilk okumada anlaşılmıyor. (Ö₁₇, Ö₁₈)
Aynı etkinliklerin tekrar edilmesi	Seviye altı	<ul style="list-style-type: none"> • Çoğu etkinlik hep tekrar ediyor. Bu etkinlikleri tekrar yapmıyoruz. Sekizinci sınıftaki etkinlikler daha ciddi olmalıdır. (Ö₅)
	Uygun	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlikleri sınıf seviyesine uygun buluyorum. Ama uygulanabilirlik açısından zaman sıkıntısı var. (Ö₈) • Etkinlikleri sınıf düzeyine uygun buluyorum. (Ö₁₂)

Tablo 4.7’de dinleme etkinliklerinin sınıf düzeyine uygunluğu hakkında öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Bazı öğretmenler etkinliklerin sınıf seviyesine uygun olarak hazırlandığı halde öğrencilerin seviyesinin (hazırbulunuşluk düzeylerinin) düşük olması ve dikkatlerini metne yoğunlaştıramamaları sebebiyle etkinliklerde zorlandıklarını düşünmekte, bir öğretmen aynı etkinliklerin tekrarlanması sebebiyle etkinlikleri basit bulmakta, bazıları da etkinlikleri sınıf seviyesine uygun bulmaktadır.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Sekizinci Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
		Görüşlerimiz alınmıyor.	<ul style="list-style-type: none"> • Ders kitapları hazırlanırken kimse bizden görüş sormadı. Öğrencilere faydalı olabileceğini düşündüğümüz etkinlikleri yapıyoruz. Gereksiz gördüklerimizi atıyoruz. (Ö₁) • Ders kitapları hazırlanırken görüşlerimiz

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

	<p>alınmıyor. Ders kitabında bir hatayla karşılaştım ve bunu müfettişe bildirdim. O da Talim ve Terbiye Kuruluna dilekçe yazmam gerektiğini söyledi. (Ö₂)</p> <ul style="list-style-type: none">• Şu ana kadar benim görüşüm alınmadı. Belli başlı birkaç okuldan görüş alındığını duymuştum. (Ö₅)• Görüşümüz alınmadı. (Ö₁₉)
Görüşümüz alındı.	<ul style="list-style-type: none">• Talim ve Terbiye Kitap İnceleme Kurulu toplantısına gittim. Görüşlerimizi bildirdik; ama bize yine o hatalı kitapları gönderdiler. Bu inceleme senede iki defa Ankara'da yapılıyor. Yayınevi kitabı veriyor bize hata varsa raporlaştırıyoruz. Kitap basıma gitmiyor. (Ö₃)• Kitap inceleme komisyonunda yer aldım. (Ö₈)Geçen yıl kitaplar hakkında görüş bildirmemiz istendi. Biz de gönderdik. (Ö₁₇, Ö₁₈)

Tablo 4.8'de ders kitaplarındaki dinleme etkinlikleri hazırlanırken gerek MEB gerek yayınevleri tarafından öğretmenlerin görüşlerinin alınıp alınmadığına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.8. incelendiğinde dinleme etkinlikleri hazırlanırken öğretmen görüşlerine yeterince başvurulmadığı görülmektedir. Bu soruya cevap veren öğretmenlerden sadece dördünden olumlu (Ö₃, Ö₈, Ö₁₇, Ö₁₈) cevap alınmıştır.

Kendilerinden ders kitapları hakkında görüş alınan öğretmenlerin Erzurum il merkezindeki sosyo-ekonomik seviyesi yüksek, gözde devlet okullarında görev yapmaları dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerin konu hakkındaki düşünceleri genel olarak görüşlerinin alınmadığı, alınsa bile görüşleri doğrultusunda iyileştirme yapılmadığı yönündedir:

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenler kendilerine bu sorular sorulmasa düşüncelerini ifade edemeyeceklerini, eğer görüşleri dikkate alınırsa bu tür araştırmaların öğretim programlarının geliştirilmesinde faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin öğretim programlarının geliştirilmesi ve daha

sağlıklı bir eğitim-öğretim ortamının oluşturulabilmesi için kendilerine düşeni yapabilecekleri konusunda bizi umutlandırmıştır.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Dokuzuncu Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Faktör	Eden	Kastedilen	İfade Edilen
Öğretmen kılavuz kitabı	Uyguluyorum.		<p>Metni ben okurken öğrencilerin çalışma kitapları açık oluyor. Önemli (etkinliklerle ilgili) kısımları not almalarını istiyorum. Bunu yapmazsak dinleme metinlerini defalarca okumak zorunda kalıyoruz. (Ö₃)</p> <p>Önce kendim okuyorum. Öğrencilerin kitaplarını kapattırıyorum. Daha sonra anladıklarını özetlemelerini istiyorum. (Ö₅)</p> <p>Öğretmen kılavuz kitabındaki yönergelerde dinleme yöntemlerini uygulamamız isteniyor. (Ö₆)</p> <p>Kılavuz kitabında yazan yönergelere göre dersimizi anlatıyoruz. (Ö₈)</p> <p>Metni ortasında kesip, sizce burada ne olmuş olabilir diyorum. Ama bu teknik hikâye ve masallarda işe yarıyor. Sekizinci sınıftaki bir makalede sıkıcı olabiliyor. (Ö₁₂)</p>

Tablo 4.9’da öğretmenlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen dinleme/izleme yöntem/tekniklerini uygulayıp uygulamadıkları konusundaki görüşleri gösterilmiştir.

Tablo 4.9. incelendiğinde soruya cevap veren öğretmenlerin tümü programda yazan dinleme/izleme yöntem tekniklerini uygulamaktadır. Öğretmenlerin bu teknikleri uygulamasındaki en önemli etken öğretmen kılavuz kitabındaki yönergelerin onları bu etkinliklere yöneltmesidir. Ancak öğretmenler yönergelerde yazmasa da yeri geldiğinde bu teknikleri kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Dinleme/izleme yöntem ve teknikleri metnin daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmakta ve etkinliklerin daha rahat yapılmasını sağlamaktadır. Ayrıca öğrenciler bu tekniklerin uygulamasından zevk almaktadır.

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

Tablo 4.10. Öğretmenlerin Onuncu Soruya Verdikleri Cevapların Analizi

Etki Eden Faktör	Kastedilen	İfade Edilen
Metin	Dinleme metinleri gözden geçirilmeli.	<ul style="list-style-type: none">• Dinleme metinleri daha kısa olmalı ve bilinmeyen kelimeler daha az olmalıdır.• Metinler anlam bütünlüğü bozulmadan kısaltılmalıdır.• Kitaplardaki metinler güncellenmelidir.• Metinler somut olmalıdır.• Görseller metinle ilişkili olmalıdır.• Türkçenin güzelliklerini barındıran metinler seçilmelidir.• Alt sınıflarda düşünce yazılarına daha az yer verilmelidir.
Sınıf mevcudu Teknoloji	Sınıf mevcudu azaltılmalı, dersliklerin teknolojik alt yapısı iyileştirilmeli.	<ul style="list-style-type: none">• Sınıf mevcudu yirmi beşin üzerine çıkmamalıdır.• Sınıflarda bilgisayar, ses sistemi imkânı sağlanmalıdır.
Öğretmen	Öğretmen araştırmacı olmalı, dinleme metinleriyle yetinmemelidir.	<ul style="list-style-type: none">• Öğretmen, sadece dinleme metinlerine bağımlı kalmamalı, her fırsatı dinleme etkinliği olarak değerlendirmeli, araştırmacı olmalı, öğrencileri yönlendirmelidir.
Öğrenci seviyesi	Öğrenciler başarı durumlarına göre farklı şubelere ayrılmalı.	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenciler seviyelerine göre farklı şubelere kaydedilmeli, seviyesinde ilerleme görülen öğrenciler üst şubeye, bulunduğu şubeye ayak uyduramayanlar alt şubeye kaydırılmalıdır.
Veli	Veli, çocuğun	<ul style="list-style-type: none">• Veli dinleme becerisinin doğuştan gelen

dinleme becerisini geliştirmeye çalışmalıdır.	öğrenilemeyecek bir beceri olduğunu düşünmemelidir. Dinleme konusunda çocuğuna örnek olmalıdır.
---	---

Tablo 4.10'da öğretmenlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen dinleme/izleme etkinliklerinin daha verimli hale getirilmesine yönelik önerilerine yer verilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmacının gözlemleri ve Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

1) Araştırmaya katılan birçok öğretmen dinleme etkinliklerinin amacına ulaştığını; ancak amaca ulaşmayı engelleyen bazı faktörlerin olduğunu düşünmektedir. Bu faktörler gürültü, öğrencilerin dikkat eksikliği, öğretmenin ses tonu, öğrencilerin anlama düzeylerinin düşük olması, dersliklerdeki teknolojik imkânların yetersiz olması, metinlerin gereğinden uzun olması ve sınıfların kalabalık olması olarak sıralanabilir.

Dinleme etkinliklerinin uygulanması için kimi öğretmenler zamanı yeterli bulurken kimileri yeterli bulmamaktadır. Yazma etkinliklerinin uzun sürmesi ve öğrencilerin liselere yerleştirilmelerinde etkili olan TEOG sınavlarında çıkan konulara ağırlık verilmesi zamanın yetmemesinde etkili olan en büyük faktörlerdir.

Örnekleme katılan öğretmenlerin birçoğu sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının öğrencilere zaman ayrılmasını güçleştirdiğini belirtmiştir. Güven (2008), Çelenk (2008), Özpolat ve diğerleri (2007) ve Yalar (2010) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları da bu bulguyu desteklemektedir.

Öğretmenlere göre dinleme etkinliklerinin verimli bir şekilde uygulanabilmesi ve amacına ulaşabilmesi için velilerin öğrencileri okula motive ederek göndermesi ve öğrencinin öğretmenine güven duyması gerekmektedir. Aksu'nun (2013) öğretmenin öğrencisine karşı olumlu tutuma sahip olması gerektiği ve Senemoğlu'nun (1994) verimli bir eğitim-öğretim yapılabilmesi için insan ilişkilerine dayalı bir atmosferin geliştirilerek, anne babaların eğitime katılması ve eğitim kurumlarının eğlenceli bir ortam haline getirilmesi gerektiğine ilişkin tespitleri bu bulguları desteklemektedir. Ayrıca Bağcı ve Temizkan (2006) öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde, öğretmenlerinden yüksek seviyede bir beklentiye sahip olduklarını belirtmiştir.

Öğretmen görüşleri ve araştırmacının gözlemlerinden dikkat eksikliğinin dinleme etkinliklerini olumsuz etkileyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karadüz (2010) dinlemenin pasif bir süreç olmadığı kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireylerin zihinsel olarak çok zengin süreçlerden geçmesi gerektiğini düşünmektedir. Dinlemenin bilinçle gerçekleşen bir süreç olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla dinlemede etkin bir bilişsel süreç söz konusudur. Bu

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

sebeple Doğan (2012, s. 23) öğrencilerde dikkat geliştirmeye yönelik çalışmaların dinleme eğitiminin temeli ve en önemli unsuru olduğunu düşünmektedir. Winn (1998, s. 144; Akt. Doğan, 2012, s. 18) ise ilk ve orta öğretimdeki öğrencilerin “*öğrenim hayatları boyunca sorgulamasına, sınıflandırmasına, organize etmesine, değerlendirmesine ve seçmesine zemin hazırlayacak çalışmalara katılmaları gerektiğini*” belirtir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu dinleme etkinliklerinde teknolojik araç gereçlerin kullanılması gerektiğini savunurken teknoloji kullanımını uygun bulmayan öğretmenlerle de karşılaşmıştır. Şahin ve Şahin de (2007) öğretmenlerin büyük bir bölümünün bilgisayar ve internet ağı başta olmak üzere her türlü araç gerecin eksiksiz olarak okullarda olması gerektiği görüşünde olduklarını belirtmiştir. Dinleme etkinliklerinde bilgisayar kullanımına olumlu bakmayan öğretmenlerin bu görüşlerinde bilgisayarın zaman kaybı olması ve öğrencilerin bilgisayarla işlenen dersleri ciddiye almaması etkili olmuştur. Gözlemlerimize göre ise öğretmenlerin derste bilgisayar kullanımına olumsuz bakmalarında bilgi teknolojilerini kullanma konusunda yetersiz olmaları etkili olmaktadır. MEB tarafından öğretmenlere bu konuda uygulamalı eğitimler düzenlenmesinin sorunun çözümüne önemli katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin etkinliklerde başarılı olmasının ön koşulu metni kavramasıdır. Öğrenciler metni kavradıktan sonra etkinliklerin yapılmasında sıkıntı yaşanmamaktadır. Öğretmenler genel itibarıyla dinleme metinlerini kazanımları edindirmek için yeterli bulmamaktadır. Bu sonuç Melanlıoğlu (2013) ve Gündoğdu (2011) tarafından yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Ancak Durukan (2011) ve Yılmaz (2007) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin çoğunun dinleme metinlerini kazanımlara ulaşmak için yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Çaylı (2012) ise Türkçe öğretmenlerinin dinleme metinlerini seviye üstü ve seviye altı olarak nitelendirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmen beyanlarından dinleme metinlerinin uzun olmasının öğrencinin metni anlamasını güçleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe Öğretim Programı'na göre öğrencilerde dinleme zevki uyandıracak metinler seçilmeli ve bu metinler öğrenci seviyesine ve süreye uygun uzunlukta olmalıdır. Bu amaçla metinlerin özü ve anlam bütünlüğü bozulmadan kısaltma ve düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir (MEB, 2006, s. 56-58). Ancak öğretmenlere göre bazı metinlerde yapılan kısaltmalar metnin bütünlüğünü bozmuş ve anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu sonuçlar ışığında dinleme metinlerinin metinsellik özelliklerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre gözden geçirilmesi önerilebilir.

2) Tüm öğretmenler dinleme etkinliklerinin dersleri için faydalı olduğunu düşünmektedir. Aksu'nun (2013) öğretmenlerin dinleme becerisinin önemli olduğu görüşünde olduklarına ilişkin araştırma sonucu da bu bulguyu desteklemektedir. Öğretmenlere göre dinleme etkinlikleri öğrencilere belli bir kural ve düzen

kazandırmaktadır. Böylece öğrenci nasıl etkili bir şekilde dinleyeceğinin bilincine varmaktadır.

3) Elde edilen bulgulara göre dinleme etkinlikleri sırasında ders kitabı dışında materyal kullanan öğretmen sayısı azdır. Bunun sebebi olarak ise dersliklerde bilgisayarın ve ses sisteminin bulunmaması görülebilir. Gözlemlerimizden ve görüşme verilerinden teknolojik alt yapı yeterli olsa dahi özellikle hizmet yılı fazla olan öğretmenlerin bilgi teknolojilerini kullanma konusunda yetersiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Türel (2012), Adıgüzel (2011), Gürol, Donmuş ve Arslan (2012) tarafından yapılan araştırmalar da bu sonucu desteklemektedir. Bazı öğretmenler de öğrencilerin akıllı tahta ve tabletleri oyuncak gibi kullandıklarını, bu sebeple de bu araçlarla ders işlemenin güç olduğunu düşünmektedir. Buradan bilgi teknolojilerini eğitimde yöntem olarak gören öğrencilerin oyun olarak algılayanlara göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılabilir.

4) Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, öğretmen kılavuz kitaplarındaki gözlem ve ölçme-değerlendirme formlarını zaman kaybı olarak görmektedir. Öğretmenler öğrencilerin dinleme becerilerini genellikle etkinliklere verdikleri cevaplardan ve genel izlenimlerinden hareketle ölçmektedir. Melanlıoğlu'na (2012, s. 1593) göre dinleme içsel bir süreçtir, bu nedenle de bireyin kendi kendini değerlendirmesi daha etkili olacaktır. Böylece öğrenci dinleme farkındalığı kazanacaktır. Tüzel ve Keleş (2013), Şahin (2012) ve Temur'un (2010) araştırmalarında dinlemeden önce ve sonra verilen soruların öğrencilerin sorulara cevap verme oranını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmalara göre öğrencilere metin dinletilmeden önce sorular verildiğinde, bilgi tipi sorulara cevap verme oranları yükselirken eleştirel düşünmeyi gerektiren sorulara cevap verme oranları düşmüştür. Dinleme metni dinletildikten sonra sorular verildiğinde tam tersine eleştirel düşünme gerektiren sorulara cevap verme oranı yükselirken bilgi gerektiren sorulara cevap verme oranı düşmüştür. Bu sebeple Karabay (2014, s. 91) öğretmenlerin ölçme değerlendirmede kullandıkları gerek araçları gerekse soruları hangi amaçla ve nasıl kullanacakları konusunda farkındalık oluşturmaları gerektiğini savunmaktadır.

5) Öğretmenlere göre ders kitapları ve öğretim programları hazırlanırken öğretmenlerin görüşü yeterince alınmamaktadır. Daha verimli bir eğitim-öğretim ortamı oluşturulabilmesi için öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine daha fazla başvurulmalı ve onların ihtiyaçlarına göre eğitim programları geliştirilmelidir.

6) Öğretmenler Türkçe Öğretim Programı'ndaki dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini uygulamaktadır. Öğretmenlerin bu teknikleri uygulamadaki amaçları metnin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktır. Bu tekniklerin öğretmenler tarafından uygulanmasında öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergelerin etkinliklere yöneltmesinin etkisi de vardır. Fidan (2012) yaptığı araştırmada öğrencilerin en çok dikkat ve not alma stratejilerini kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamıza katılan öğretmenler de öğrencilerin en çok not alma tekniğini sevdiğini belirtmişlerdir.

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

Koç'un (2003) yaptığı araştırmada dinleme becerilerini kazandırma yöntemlerinden "dramatizasyon" yöntemi, deney grubu öğrencilerine uygulanan klâsik yöntem, kasetten dinletme, okunan metnin resmini yaptırma, öykü tamamlama, gösterme, CD'den dinletip izletme yöntemlerinin içinde en başarılı yöntem olarak tespit edilmiştir. Bu bulgudan öğrencilerin daha çok yaparak yaşayarak öğrenmeye yönlendirilmesinin başarı düzeylerini arttıracacağı sonucuna ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Aksu, D. (2013). *Bütünleştirici dinleme modeli uygulamalarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Bağcı, & Temizkan. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe öğretmenlerinden beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 477-498.
- Çaylı, C. (2012). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi*. Kayseri: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelenk, S. (2008). İlköğretim okulları 1-5 sınıflar eğitim programının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *17. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (1-3 Eylül 2008) Bildirileri (Eğitim Programları)*, (s. 242-247).
- Demir, O. Ö. (2009). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. K. Böke içinde, *Nitel araştırma yöntemleri* (s. 285-318). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Doğan, Y. (2012). *Dinleme eğitimi* (2 b.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Durukan, E. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 209- 216.
- Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Gündoğdu, A. E. (2011, Kış). İlköğretim sekizinci sınıf dinleme metinlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 6(1), 1186-1196.
- Güven, S. (2008). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim ders programlarının uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 177, 224-236.

- Karabay, A. (2014). Dinleme metinlerinin sınıf içi uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 81-94.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 39-55.
- Koç, N. (2003). *Dinleme becerilerini kazandırma yöntemlerinin uygulanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2012, Winter). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbilis stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*, 7(1), 1583-1595.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokuldaki dinleme eğitiminin niteliğine ilişkin fenomografik bir araştırma. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 34-44.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özbay, M. (2001). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirme yolları. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 589(1), 9-14.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özpolat, A. G., Sezer, F., İşgör, İ. Y., & Sezer, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 174, 206-213.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmaktadır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Şahin, A., & Şahin, E. (2007). Türkçe eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyaller. A. Kırkılıç, & H. Akyol içinde, *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (s. 309-349). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şahin, C. (2012). *Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine ve hatırlama düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konya.
- Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 303-319.

Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması

- Topçuoğlu, F., & Özer, F. (2014, Mayıs). Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 203-218.
- Tüzel, S., & Keleş, E. (2013). Dinleme öncesi ve dinleme sonrası verilen soruların 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeylerine etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (23), 27-45.
- Yalar, T. (2010). İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe dersi öğretiminde karşılaşılan sorunların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 30-41.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Niğde.